

C r i t i c s P o i n t

Κ.Ο.Α. Ἀρχὴ περιόδου 2017-2018:

Ἔργα Νῆλσεν καὶ Μάλερ ὑπὸ τὸ
Στέφανο Τσιαλῆ.

28/2017.

τοῦ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

ΕΥΣΤΟΧΗ ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΟΥ προγράμματος τῆς περιόδου 20-17-2018 μὲ ἔργα Νῆλσεν καὶ μιᾶς ἀπὸ τὶς σημαντικότερες (καὶ προσφιλέστερες στὸ γράφοντα) δημιουργίες τοῦ Μάλερ, τοῦ κύκλου τραγουδιῶν *Τὸ Τραγοῦδι τῆς Γῆς*. Ἐδῶ, σολίστ ἢ Κινέζα κοντράλτο **Γκουάνγκ Γιάνγκ** (Guang Yang μεταγράφεται; ὑποθέτουμε, διότι ὡς γνωστὸν, τὰ κείμενα προγραμμάτων τῆς ΚΟΑ, ἀποφεύγουν πεισματικά τὴν παράθεση ξένων ὀνομάτων σὲ λατινικὴ [σήμερα διαδικτυακὴ] γραφή), καὶ ὁ Ἑλληνας τενόρος **Μάριο Τζεφίρι**, σὲ τραγοῦδια προοριζόμενα γιὰ βαρύτονο (I., IV., V.) καὶ μεσόφωνο, II., III καὶ VI.). Ἰκανοποιημένοι (βλ. κατωτέρω) ἀπὸ τὶς ἐπιδόσεις τῶν δύο μονωδῶν, ματαίως ἀναζητήσαμε διαδικτυακῶς τὴν νέα κοντράλτο ὡς Guang Yang. Μὲ τὴν ἰδιαιτερότητα τῆς πάμφτωχης ἠχητικῆς κινεζικῆς (κατὰ μίαν ἐκδοχὴ 409 συλλαβές-λέξεις, ποὺ ἀλλάζουν νόημα μὲ ἀνεβοκατεβάσματα φωνῆς καί, προφανῶς σὲ συσχετισμὸ μὲ τὰ συμφραζόμενα), θὰ πρέπει νὰ ὑπάρχουν ἑκατομμύρια Κινέζων μὲ τὸ αὐτὸ ὀνοματεπώνυμο— λ.χ. ἀκούσαμε ἓναν ἔξοχο ἀκριβῶς συνεπώνυμό της... ἄρρενα βιολοντσελλίστα στὸ *You Tube*: ὁμοίως... Γκουάνγκ Γιάνγκ.. Ἀρκεῖ, μὴ ματαιοπονεῖτε ψάχνοντάς το...

Τὰ ἔργα τῆς συναυλίας:

1. ΝΗΑΣΕΝ, ΚΑΡΑ [Nielsen, Carl, 1865-1931]: εἰσαγωγή Ἡ-
λιος [τίτλος πρωτοτύπου: *Helios*, ἑλληνικά, ὄχι δανικά...*sol*], ἔργο 17,
γράφτηκε Ἀθήνα, 10.3.-23.4.1903, κατὰ τὸ πασίγνωστο ταξίδι τοῦ
συνθέτη στὴν τότε Ἑλλάδα, πού ἀπὸ τὸ γοητεία τῆς κάτι ἔζησεν ἡ γενιά
μου. Ἀρχίζοντας μὲ μόλις ἀκουόμενο *ppp* καὶ καταλήγοντας σὲ
ἐνοχλητικὰ διάτορο *fff* τῶν κόρνων, ἡ διακριτικῆς ὑποβλητικότητος
σελίδα, διαβάστηκε ἐπιμελέστατα ἀλλὰ καὶ ἀποσπασματικά, δίχως δια-
γραφὴν ἐντυπώσεως συνόλου.

2. ΜΑΛΕΡ, ΓΚΟΥΣΤΑΦ [Mahler, Gustav, 1860-1911]: *Τὸ τρα-
γοῦδι τῆς Γῆς* [*Das Lied von der Erde*, 1908-1909· παγκόσμια α'. ἐκτ.
μετὰ τὸ θάνατο τοῦ συνθέτη, Τόνχαλλε, Μόναχο, ὑπὸ τὸ φίλο καὶ μέγιστο
ἐρμηνευτὴ του Μπρουῖνο Βάλτερ, μὲ σολίστ τῆ μεσόφωνο ἢ κοντράλτο
Sara Cahier καὶ τὸν τενόρο William Miller, ἀμφοτέρους Ἀμερικανούς.]
Καίτοι ὅταν πρωτεκδόθηκε χαρακτηρίσθηκε συμφωνία, ἀποτελεῖται ἀπὸ
6 τραγούδια γιὰ τενόρο (τὰ ὑπ' ἀρ. 1, 4 καὶ 5) καὶ μεσόφωνο ἢ κοντράλτο
(τὰ ὑπ' ἀρ. 2, 3 καὶ 6) σὲ γερμανικὴ ἀνθολόγησι κλασσικῶν κινεζικῶν
ποιημάτων μὲ τίτλο *Τὸ κινέζικο φλάουτο*¹ [*Die chinesische flöte*, ἔκδ.
1907] τοῦ ποιητοῦ Χάνς Μπέτγκε [*Hans Bethge*, 1876-1946]. Θὰ
στοιχημάτιζα ὅτι ἀκουγόταν ἀπὸ τὴν ΚΟΑ σὲ α' ἐκτ. ἐπειδὴ δεκαετίες
τώρα δὲν τὸ ἀκουσα ποτὲ σὲ ζωντανὴν ἑλληνικὴν ἐρμηνεία. Ἄρα πρέπει
κάποτε νὰ ξαναπαίχθηκε, σὲ μακροχρόνια ἀπουσία μου ἐκτὸς Ἑλλάδος.
Πότε καὶ μὲ ποιούς ἐρμηνευτές; ἡ ἀπάντησι ἐπιβάλλει χρονοβόρο ἴσως
ἔρευνα *ad hoc*.

Διορθώσεις ἀδόκιμων μεταφράσεων στὸ πρόγραμμα τῶν γερμανικῶν
ποιημάτων τοῦ Μπέτγκε:

1. *Das Trinklied vom Jammer der Erde* = *Τραγοῦδι τοῦ πιοτοῦ
γιὰ τὴν ἐπίγεια θλίψη*. Ὅχι: «Πρόποσι στὴ γῆϊνη θλίψη».

2. *Der Einsame im Herbst* = *Μόνος* (ἢ: ὁ μοναχικός) *τὸ φθινό-
πωρο*. Ὅχι: «Φθινοπωρινὴ μοναξιά».

¹ Ὅχι: αὐλός, ὅπως λαθεμένα, ἀναφέρει τὸ πρόγραμμα. Ὁ ἀρχαῖος ἑλληνικὸς αὐλός
ἦταν ὄργανο μὲ μονὸ ἢ διπλὸ γλωσσίδι, ἐνῶ τὸ φλάουτο εἶναι ἀερόφωνο χωρὶς
γλωσσίδι, ὅπου ὁ ἦχος παράγεται ἀπὸ τὴ διέλευσι μέσα ἀπὸ ἓνα ἀνοιγμα.

3. *Von der Jugend* = *Γιά τή νιότη*. Στό πρόγραμμα: «Νιότη».

4. *Von der Schönheit* = *Γιά τήν ὀμορφιά*. Στό πρόγραμμα: «Ὅμορφιά» Δεκτές οἱ ἀποδόσεις τῶν ἀρ. 3 καί 4.

5. *Der Trunkene im Frühling* = *Ὁ μεθυσμένος τήν ἀνοιξη*.
 Ὅχι...«Κρασι μέσα στήν ἀνοιξη».

6. *Der Abschied* = *Ὁ ἀποχαιρετισμός*. Ὁρθῶς στό πρόγραμμα.

Τελευταῖες μεταφραστικές παρατηρήσεις (τὸ κείμενο, προβαλλόταν σέ ὑπέριτλους — ὀρθότατα καί εὖγε): Ἡ λέξη *Dunkel*, πού ἀκούγεται τρεῖς φορές, ὡς κατακλειδα κάθε μιᾶς ἐνότητος τοῦ πρώτου ποιήματος, σημαίνει ἀπλῶς «σκοτάδι» καί ὅχι...«φῶς τοῦ δειλινοῦ», γερμ. *Dämmerung*. Ὁ Μπέτγκε γράφει αὐτολεξεί: *Dunkel ist das Leben, ist der Tod*, αὐτολεξεί: *Σκοτάδι εἶν' ἡ ζωή, εἶν' ὁ θάνατος*. Τέλος, στίς σημειώσεις μου διάβασα ἓνα «στήν αὐλή τῆς ἐκκλησιᾶς», στό τέλος τοῦ τραγουδιοῦ ἀρ. 1. Βρῆκα κακόγουστο τὸ χριστιανικὸ «ἐκκλησιά», ἐκεῖ ὅπου θὰ περίμενα τό, ἄς ποῦμε, κινεζοπρεπέστερο «ναός». Δέν γινόταν ὁμως λόγος μήτε γιά ναό, μόνο γιά τάφους: *auf den Gräbern*...Τὶ ἐννοοῦσε ὁ μεταφραστής;

Ὡς πρὸς τήν ὀρχηστρικήν ἐρμηνεία, ἀναζητήθηκε μεγαλύτερη εὐαισθησία στή σύμπνοια καί συνύπαρξή της μὲ τίς φωνές, πού συχνὰ ἐπέπλεαν μόνις στήν ἐπιφάνεια τῆς ὅποιας ὀρχηστρικής ροῆς, καί κυρίως συνδυασμός τῆς συνοχῆς εὐρηματικώτατων θεματικῶν στοιχείων καί νοημάτων καί τῆς ἀκαταμάχητης ροῆς ἐνός σπαρακτικοῦ συγκινησιακοῦ ρευστοῦ. Τὰ δύο αὐτὰ ἀποτελοῦν ἐνότητα ἀρρηκτη καί ὁμοούσιο, κατ' ἐξοχὴν γνώρισμα τῆς ὠραιότερης δημιουργίας τοῦ Μάλερ, ἀποψη πολλῶν μεγάλων πού ἐνστερνίζομαι ἀνεπιφύλακτα. Προϊόντος τοῦ ἔργου (τραγοῦδι ἀρ. 1 καί ἀρ. 2) ὁ κ. Τσιαλῆς ἄφησε τήν ἐντύπωση ὅτι ἀσφαλῶς διηύθυνε μὲ μιὰ στερεότυπη ἐπιμέλεια, ὑπρτονίζοντας τίς δυναμικὲς διαβαθμίσεις σχεδὸν ὡς αὐθύπαρακτα συμβάντα: μὲ ἄλλα λόγια σχεδίαζε μὲ προσοχὴ τὰ φύλλα, ἀγνοώντας τὸ δάσος. Στό 2ο τραγοῦδι, τὸ θαυμάσιο, σκουῖρο λαμπερό, μεστὸ τίμπρο τῆς Γκουάνγκ Γιάνγκ, μᾶς συμπαρέσυρε στή συγκινησιακὴ του ροή, τήν ὁποία δυστυχῶς ἡ ὀρχήστρα δὲν παρακολούθησε. Στό 3ο τραγοῦδι, ὁ Μάριο Τζεφφίρι, «κέρδισε τὸ παιχνίδι» μὲ μιὰν ἰδεωδῶς καθαρὴ λεκτικὴν ἄρθρωση., ἐνῶ στό 5ο, πού

ἀρχίζει μὲ τὸ στίχο *Wenn nur ein Traum das Leben ist* (Ἄν ὄνειρο μονάχα εἶναι ἡ ζωὴ), ἡ ἰρχήστρα, ἀνταποκρινόμενη ὅπως καὶ στὸ 4ο (Ὀμορφιά, κοντράλτο), τὸν σκέπασε αἰσθητότατα. Ὅλως καταδικαστέος (δὲν ἀναγνωρίζαμε τὴν παρτιτούρα!) τὸ 6ο, ὁ σπαρακτικὸς Ἀποχαιρετισμός. Ἀγνώριστο τὸ παράλλαγμα (κλαρινέτο, ἄρπες) τῆς ἀρχικῆς θεματικῆς προτάσεως (ὄμποε) μὲ τὸ ποίκιλμα, παρ' ὅλο πὺ ἡ καυμένη ἡ Γκουάνγκ Γιάνγκ, στὸ πείσμα τῆς ὀρχήστρας, τελικὰ ἐπέβαλε τὸ μεγάλο της φωνητικὸ χάρισμα καὶ ἐρμηνευτικὸ διαμέτρημα. (ΜΜΑ, Αἴθουσα ΧΔΛ, 6.10.2017).

Υ.Γ. Αἴσχος στὰ ΜΜΕ πὺ ἀγνοοῦν τὴν ἤδη 6ήμερη ἀπεργία πείνης 5 γυναικῶν-μελῶν (4 συνταξιοῦχοι) τοῦ ΕΔΟΕΑΠ, ὡς ὁ ὑπογράφων: τὸ τραγικότερο συμβάν σὲ 103 χρόνια δημοσιογραφικοῦ συνδικαλισμοῦ!

Λέξεις: 822.